

RED SKABER

Dialogkort om skolens forældresamarbejde

Løbende evaluering og feedback

Feedbackens syv trin med dansk- og matematikfagligt eksempel

Forældresamarbejde

- Elevstyrede skole-hjem-samtaler
- Forældremøde om udviklende mindset
- Dialogkort om rammerne for skolernes forældresamarbejde

Intensive læringsforløb

- Eksempelmateriale til et intensivt læringsforløb om brøker
- Eksempelmateriale til et intensivt læringsforløb om retskrivning
- Procesredskab til planlægning af intensive læringsforløb

Elev-til-elev læring

- Elev-til-elev læring med opgaveeksempler fra prøven uden hjælpemidler
- Elev-til-elev læring med opgaveeksempler fra prøven med hjælpemidler
- Elev-til-elev læring om tekstforståelse
- Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst
- Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling

Dato

December 2017

Udviklet for

Undervisningsministeriet

Udviklet af

Professionshøjskolen Metropol

VIA University College

Rambøll Management Consulting A/S

Metropol, VIA og Rambøll vil gerne takke følgende personer for deres bidrag til materialet:

- Ole Andersen, Kokkedal Skole
- Henrik Helbo Lund, Højvangskolen
- Martin Norgreen, Skolen på la Cours Vej
- Marie Zacher Sørensen, Skolen på Duevej
- Christina Fuglsang Madsen, Østerhåbskolen.

Indholdsfortegnelse

Kort om redskabet	4
Tema 1 – Hvem er vores forældregruppe, og hvad karakteriserer vores lokalområde?	6
Tema 2 – Hvordan når vi ud til alle forældre?	7
Tema 3 – Hvordan er rammerne for alle forældres deltagelse i forældresamarbejdet?	8
Tema 4 – Hvad samarbejder vi med forældrene om?	9
Efter dialogen: Herfra og videre	10
Dialogkort	11

Kort om redskabet

Formålet med dette redskab er at skabe rammer for, at skolens personale kan reflektere over og diskutere forældresamarbejdet – især samarbejdet med forældre og grupper af forældre, der måske italesættes som svære at nå. Redskabet giver skolens personale nye vinkler og nye perspektiver på samarbejdet med denne gruppe forældre og hjælper skolen med at få øje på nye og utraditionelle måder at samarbejde med forældre på. Redskabet hjælper skolen med at opdage og diskutere udfordringer, men i høj grad også de styrker og potentialer, der findes hos alle forældre, og som forældresamarbejdet kan bygge videre på.

Redskabet er udformet som en række dialogkort, der stiller skarpt på det kendskab og den viden, lærerne har til de forældre, de skal samarbejde med, samt på skolens aktuelle praksis og de rammer og forventninger, der er til forældresamarbejdet. Formålet med dialogkortene er at hjælpe lærere og andet personale til at reflektere over, diskutere og måske gentænke forældresamarbejdet, da dialogkortene kan åbne for nye vinkler og perspektiver. Samtidig kan dialogkortene give input til konkrete handlingsanvisninger.

Redskabet tager udgangspunkt i fire centrale temaer, hvortil der er udviklet en række refleksions- og diskussionsspørgsmål. Dialogkortene kan sagtens udvides med flere temaer og spørgsmål, som skolen og det pædagogiske personale finder relevante. Det tager ca. en time og tyve minutter at gennemføre et møde med udgangspunkt i dialogkortene for de fire temaer (20 min. pr. tema). Dialogkortene er i udgangspunktet tænkt til at blive anvendt på et team- eller årgangsmøde, men de kan også anvendes i andre kontekster, fx på afdelingsmøder, ledelsesmøder, skolebestyrelsesmøder eller lignende.

Hvad viser forskning?

Forskning viser, at mange skoler møder udfordringer i forældresamarbejdet, når de skal samarbejde med en heterogen forældregruppe, og at det kan være nyttigt at gentænke de måder og de traditioner, man har for forældresamarbejde og -involvering på skolen. Skoler har ofte en tendens til at samarbejde på samme måde med alle forældre, selvom de er meget forskellige. Forskning viser, at det kan være nyttigt at reflektere grundigt over og få nye perspektiver på og ideer til forældresamarbejdet, og at det især kan være nyttigt at gentænke forældresamarbejdet med fokus på de forældre, som man har karakteriseret som "svære at nå".

Dyssegaard og Egelund, 2016

Redskabet består af:

- Dialogkort opdelt i fire temaer med tilhørende spørgsmål.
- Forslag til konkrete handleanvisninger for hvert tema.
- Forslag til opfølgning på refleksionerne.

Forberedelse

Redskabet læses igennem, og teamkoordinator (eller anden mødeleder) printer dialogkortene og forbereder sig på at forklare mødets form og formål for mødedeltagerne.

Gennemførelse

Dialogkortene er inddelt i fire temaer. Der afsættes max 15 minutter til hvert tema. Diskussionen under hvert tema er struktureret omkring en række spørgsmål, der er skrevet ned på dialogkortene. Dialogkortene kan bruges på flere måder:

- Kortene kan lægges i en bunke med bagsiden opad. Man skiftes til at trække et kort fra bunken, som man taler ud fra.
- Man kan lægge alle kort med forsiden opad på bordet og tage det kort, man ønsker at sige noget om.
- Kortene kan fordeles mellem mødedeltagerne. Man aftaler, hvem der begynder, men herefter anvendes kortene, når de er relevante. Man må kun introducere nye temaer og spørgsmål ved at spille et kort.

Strukturen har til formål at fordele taleturene og at hjælpe deltagerne med at holde fokus og retning i diskussion og refleksion. Man må derfor kun introducere nye emner gennem kortene, og man bør aftale at holde sig til det aktuelle korts tematik. Det er ikke vigtigt, at man når alle kort igennem på de 15 minutter, men derimod at man får drøftet de temaer, man finder vigtige. Det er ikke sikkert, alle kortene er lige relevante for alle teams, man kan evt. vælge nogle af kortene fra. Det er et mål med dialogkortene, at refleksionerne skal lede frem til handlinger.

Tema 1 – Hvem er vores forældregruppe, og hvad karakteriserer vores lokalområde?

Formålet med spørgsmålene til dette tema er at drøfte og reflektere over følgende:

- Hvor godt er vores kendskab til klassens/årgangens forældre?
- Hvordan er forældrenes relationer til hinanden?
- Kender forældrene hinanden på tværs af klasser og årgange?
- Hvilke netværk findes der i lokalsamfundet, som vores forældre bruger?
- Findes der lokale initiativer (fx bydelsmødre eller lignende), der kan bruges i forældresamarbejdet?

Til dette tema er udviklet 10 dialogkort. Derudover indgår et tomt kort, som I evt. selv kan udfylde.

Hvad er vores forældres styrker, og hvordan kan vi bruge dem i forældresamarbejdet?	Nævn mindst tre ting, der gør lokalområdet til et godt sted at være familie og vokse op.	Kender forældrene hinanden, og er der forældre, der er isolerede, og som ikke kender nogen af de andre forældre?	Hvordan taler vores forældre om skole og læring?
Vi kan få mere viden om vores fagligt udfordrede elevers forældre ved at ...?	Nævn mindst tre steder eller sammenhænge, hvor familier fra lokalområdet mødes uden for skolen.	Den gængse narrativ på skolen om vores forældre er ...?	Hvad interesserer vores forældre sig for i forhold til skolen?
Vores forældre kender hinanden på tværs af klasser, fordi de bor sammen, har børn i flere klasser osv. Det kan vi som skole bruge til ...?	Hvem er familierne til de fagligt udfordrende elever (sprog, job, antal børn, antal voksne, ressourcer, personer, uddannelse, interesser etc.).		

Afrunding af temaet: Når deltagerne har arbejdet med dette tema i 15 minutter, stopper teamkoordinatoren samtalen. Nu har teamet fem minutter til at beslutte konkrete handlinger, som teamet vil sætte i værk på baggrund af drøftelserne og refleksionerne. Handlinger kan fx være:

- At iværksætte initiativer, der har til formål at få mere viden om forældre til fagligt udfordrede elever.
- At iværksætte initiativer, der skal skaffe viden om, hvorfor nogle forældre ikke deltager.
- At identificere en konkret ressource eller karakteristika hos hver forældre, som vi vil bruge aktivt i forældresamarbejdet.

Tema 2 – Hvordan når vi ud til alle forældre?

Formålet med spørgsmålene til dette tema er at drøfte og reflektere over følgende:

- Hvordan er den generelle deltagelse blandt forældrene?
- Hvem deltager ikke?
- Hvad ved vi reelt om, hvorfor nogle forældre ikke deltager?
- Hvordan er forældredeltagelsen for fagligt udfordrede elever?

Til dette tema er udviklet 11 kort. Derudover indgår et tomt kort, som I evt. selv kan udfylde.

Nævn tre grunde til, at vores forældre deltager i forældresamarbejdet.	Vi kan gøre det mere attraktivt for familie x at deltage i forældresamarbejdet ved at ...?	Vi kan få mere viden om, hvorfor nogle forældre ikke deltager i forældresamarbejdet ved at...?	Hvordan udnytter vi bedst tiden, når vi har kaldt forældrene ind på skolen?
Er der elever, hvor det altid kun er den ene forælder, der deltager? Hvordan kan vi inddrage den anden også? Er der elever, hvor andre ressourcepersoner (fx bedsteforældre) kan inddrages?	Hvordan finder vi ud af, hvad forældrene gerne vil bruge forældresamarbejdet til?	Hvordan finder vi ud af, hvilke behov for og forventninger til forældresamarbejdet de fagligt udfordrede elever og deres forældre har?	Kan vi inddrage eleverne mere i forældresamarbejdet? Kan vi fx inddrage eleverne i at planlægge forældremøder og skole-hjem-samtaler? Hvad kan eleverne konkret bidrage med på disse møder?
Kan vi inddrage forældrene mere? Kan vi fx inddrage forældrene i at planlægge forældremøder?	Nævn tre grunde til, at nogle af vores forældre deltager mindre i forældresamarbejdet.	Giv eksempler på kontekster, som engagerer forældrene (også forældre til fagligt udfordrede). Fx fællesspisning eller idrætsklubber?	

Afrunding af temaet: Når deltagerne har arbejdet med dette tema i 15 minutter, stopper teamkoordinatoren samtalen. Nu har teamet fem minutter til at beslutte konkrete handlinger, som teamet vil sætte i værk på baggrund af drøftelserne og refleksionerne. Handlinger kan fx være:

- At iværksætte initiativer, der inddrager forældrene i planlægningen af forældremøder.
- At bruge *den åbne skoles* muligheder for forældreinddragelse. Kan vi synliggøre forældres ressourcer, fx som gæstelærere eller lign?
- At undersøge muligheden for at mødes med forældre eller med grupper af forældre andre steder end på skolen.
- At lave kommunikationsplaner for forskellige forældre/forældregrupper.

Tema 3 – Hvordan er rammerne for alle forældres deltagelse i forældresamarbejdet?

Formålet med spørgsmålene til dette tema er at drøfte og reflektere over følgende:

- Hvordan er rammerne for forældrenes deltagelse?
- Hvordan kan skolen give alle forældre mulighed for at komme til orde og blive hørt på lige vilkår?
- Hvordan kan skolen strukturere og tilrettelægge forældresamarbejdet, så det tager højde for, at forældre er forskellige – også sprogligt og kulturelt?
- Hvordan kan det gøres tydeligt for forældrene, hvad der forventes af dem (fx på forældremøder)?

Til dette tema er udviklet otte dialogkort. Derudover indgår et tomt kort, som I evt. selv kan udfylde.

Nu tænker jeg på en konkret elev og hans/hendes forældre og sidste forældremøde, jeg tror, de oplevede, at ...?	Hvis vi skulle gentænke forældresamarbejdet med fokus på fagligt udfordrede elever, burde vi tænke mere over ...?	Hvornår oplever forældrene, at forældresamarbejdet er inddragende, og der bliver lyttet til dem?	Hvordan tilrettelægger vi forældresamarbejdet, så flere forældre kan blive hørt og komme til orde?
Hvis vi tænker på skolens forskellige grupper af minoritetsforældre, hvad skal der til, for at de alle kan blive hørt og komme til orde?	Nævn de måder, I tydeliggør over for forældrene, hvad I forventer af dem i forbindelse med forældresamarbejdet.	Bruger vi på forældremøderne tid på ting, vi lige så godt kunne informere forældrene om på andre måder? Fx på Intra eller via andre kanaler?	Nævn tre ting, I forventer af forældre i forældresamarbejdet.

Afrunding af temaet: Når deltagerne har arbejdet med dette tema i 15 minutter, stopper teamkoordinatoren samtalen. Nu har teamet fem minutter til at beslutte konkrete handlinger, som teamet vil sætte i værk på baggrund af drøftelserne og refleksionerne. Handlinger kan fx være:

- At ændre på formen for forældresamarbejdet, så alle har mulighed for at blive inddraget.
- At overveje muligheden for at differentiere forældresamarbejdet, så alle har mulighed for at deltage.
- At sætte konkrete mål for inddragelse af de familier, som det er svært at inddrage.
- At igangsætte initiativer, der giver forældrene mulighed for at fortælle, hvad de forventer af forældresamarbejdet og hvad de tror, skolen forventer.

Tema 4 – Hvad samarbejder vi med forældrene om?

Formålet med spørgsmålene til dette tema er at drøfte og reflektere over følgende:

- Hvad samarbejder vi med forældrene om?
- Hvilke emner er interessante at samarbejde om?
- Hvordan kan vi konkret samarbejde om elevernes læring?
- Hvordan kan vi konkret samarbejde om elevernes trivsel, både på individuelt niveau og klasseniveau?
- Hvilken indflydelse har forældrene på, hvad samarbejdet indebærer?

Til dette tema er udviklet otte dialogkort. Derudover indgår et tomt kort, som I evt. selv kan udfylde.

Nævn tre konkrete ting, som ifølge <i>forældrene</i> er vigtige at samarbejde om.	Nævn tre konkrete ting, som er vigtige at samarbejde med forældre om.	Hvilke udfordringer har vi på vores skole, og hvordan bliver forældrene inddraget i løsning af disse?	Hvilke succeser har vi haft i løbet af de sidste år på vores skole, og hvordan har forældrene haft mulighed for at opleve eller være en del af disse?
Til skole-hjem-samtaler bringer jeg ofte følgende emner på banen? Er der andre emner, der også kunne være relevante?	Til skole-hjem-samtaler er forældrene typisk mest optagede af ...?	Når forældre tager kontakt til mig, så er det typisk, fordi ...?	Når jeg tager kontakt til forældre, så er det typisk, fordi ...? Er der evt. andre tilfælde, hvor det også ville være relevant at inddrage forældre?

Afrunding af temaet: Når deltagerne har arbejdet med dette tema i 15 minutter, stopper teamkoordinatoren samtalen. Nu har teamet fem minutter til at beslutte konkrete handlinger, som teamet vil sætte i værk på baggrund af drøftelserne og refleksionerne. Handlinger kan fx være:

- At udarbejde og lægge en plan for at kommunikere klare formål med forældresamarbejdet, som også motiverer forældrene.
- At kortlægge indholdet af forældresamarbejdet og vurdere behovet for at prioritere/fokusere eller supplere.

Efter dialogen: Herfra og videre

Når teamet (eller afdelingen eller skolebestyrelsen) har været igennem temaerne, har kortene forhåbentligt både givet anledning til at udfordre og få nye perspektiver på forældresamarbejdet, som det er tilrettelagt på skolen. Forhåbentligt har diskussionerne været med til at give nye ideer, der har resulteret i aftaler om nye tiltag og indsatser i forældresamarbejdet, fx at afprøve nye måder og nye steder at mødes med forældrene og i det hele taget rettet fokus på forældre til fagligt udfordrede elever. Måske har dialogen hjulpet med at åbne for at samarbejde med forskellige forældre på forskellige og utraditionelle måder. Måske kan kommunikation med forældre tænkes sammen med de andre indsatser i dette program? Skal forældrene fx have en sms om, at det nu er tid for lektielæsning eller træning af noget bestemt i hjemmet? Kan forældrene få til opgave at svare, fx med sms eller en kort besked på Intra om, at dagens opgaver er løst?

De beslutninger, der er taget i løbet af mødet, bør føres til referat og følges op i de fora, hvor det er relevant.

I kan finde inspiration til konkrete nye tiltag i forældresamarbejdet i de to andre redskaber til forældresamarbejde under Programmet for løft af de fagligt svageste elever. I kan også lede videre i forskningen om forældresamarbejde, fx i Dyssegaard og Egelunds (2016, s. 31 ff.) gennemgang af den eksisterende forskning.

Hvad viser forskning?

Det hjælper eleverne, når skolen forsøger at styrke kommunikationen med hjemmene om elevernes læring og faglige udvikling. Nogle skoler har dog en overvejende monokulturel tilgang til forældresamarbejdet, selv når de skal samarbejde med en meget heterogen forældregruppe. Det monokulturelle blik på forældresamarbejdet kommer derfor nogle gange til at spærre for, at skolen opdager, når forældre involverer sig eller interesserer sig for skolen og deres børns faglige udvikling på andre måder end dem, skolen forventer. De såkaldte "tjekke lektier"-programmer har også vist sig at have effekt. De kan støtte forældrene i at skabe faste rammer om deres børns skolearbejde i hjemmet og sikre løbende kommunikation med skolen om eleverne.

Dyssegaard og Egelund, 2016

Det kan være en idé at følge op med et nyt møde (evt. med udvalgte temaer eller kort) efter noget tid. Er der sket noget med vores svar? Kommer der nye perspektiver og ideer frem nu, hvor vi har arbejdet med forældreinddragelsen et stykke tid? Bør dialogkortene anvendes i andre fora, fx i skolebestyrelsen eller i ledelsen?

Dialogkort

Tema 1 – Hvem er vores forældregruppe, og hvad karakteriserer vores lokalområde?

<p>Hvad er vores forældres styrker, og hvordan kan vi bruge dem i forældresamarbejdet?</p>	<p>Nævn mindst tre ting, der gør lokalområdet til et godt sted at være familie og vokse op.</p>	<p>Kender forældrene hinanden, og er der forældre, der er isolerede, og som ikke kender nogen af de andre forældre?</p>	<p>Hvordan taler vores forældre om skole og læring?</p>
<p>Vi kan få mere viden om vores fagligt udfordrede elevers forældre ved at ...?</p>	<p>Nævn mindst tre steder eller sammenhænge, hvor familier fra lokalområdet mødes uden for skolen.</p>	<p>Den gængse narrativ på skolen om vores forældre er ...?</p>	<p>Hvad interesserer vores forældre sig for i forhold til skolen?</p>
<p>Vores forældre kender hinanden på tværs af klasser, fordi de bor sammen, har børn i flere klasser osv. Det kan vi som skole bruge til ...?</p>	<p>Hvem er familierne til de fagligt udfordrende elever (sprog, job, antal børn, antal voksne, ressourcer, personer, uddannelse, interesser etc.).</p>		

Tema 2 – Hvordan når vi ud til alle forældre?

<p>Nævn tre grunde til, at vores forældre deltager i forældresamarbejdet.</p>	<p>Vi kan gøre det mere attraktivt for familie x at deltage i forældresamarbejdet ved at ...?</p>	<p>Vi kan få mere viden om, hvorfor nogle forældre ikke deltager i forældresamarbejdet ved at...?</p>	<p>Hvordan udnytter vi bedst tiden, når vi har kaldt forældrene ind på skolen?</p>
<p>Er der elever, hvor det altid kun er den ene forælder, der deltager? Hvordan kan vi inddrage den anden også? Er der elever, hvor andre resourcepersoner (fx bedsteforældre) kan inddrages?</p>	<p>Hvordan finder vi ud af, hvad forældrene gerne vil bruge forældresamarbejdet til?</p>	<p>Hvordan finder vi ud af, hvilke behov for og forventninger til forældresamarbejdet de fagligt udfordrede elever og deres forældre har?</p>	<p>Kan vi inddrage eleverne mere i forældresamarbejdet? Kan vi fx inddrage eleverne i at planlægge forældremøder og skole-hjem-samtaler? Hvad kan eleverne konkret bidrage med på disse møder?</p>
<p>Kan vi inddrage forældrene mere? Kan vi fx inddrage forældrene i at planlægge forældremøder?</p>	<p>Nævn tre grunde til, at nogle af vores forældre deltager mindre i forældresamarbejdet.</p>	<p>Giv eksempler på kontekster, som engagerer forældrene (også forældre til fagligt udfordrede). Fx fællesspisning eller idrætsklubber?</p>	

Tema 3 – Hvordan er rammerne for alle forældres deltagelse i forældresamarbejdet?

<p>Nu tænker jeg på en konkret elev og hans/hendes forældre og sidste forældremøde, jeg tror, de oplevede, at ...?</p>	<p>Hvis vi skulle gentænke forældresamarbejdet med fokus på fagligt udfordrede elever, burde vi tænke mere over ...?</p>	<p>Hvornår oplever forældrene, at forældresamarbejdet er inddragende, og der bliver lyttet til dem?</p>	<p>Hvordan tilrettelægger vi forældresamarbejdet, så flere forældre kan blive hørt og komme til orde?</p>
<p>Hvis vi tænker på skolens forskellige grupper af minoritetsforældre, hvad skal der til, for at de alle kan blive hørt og komme til orde?</p>	<p>Nævn de måder, I tydeliggør over for forældrene, hvad I forventer af dem i forbindelse med forældresamarbejdet.</p>	<p>Bruger vi på forældremøderne tid på ting, vi lige så godt kunne informere forældrene om på andre måder? Fx på Intra eller via andre kanaler?</p>	<p>Nævn tre ting, I forventer af forældre i forældresamarbejdet.</p>

Tema 4 – Hvad samarbejder vi med forældrene om?

<p>Nævn tre konkrete ting, som ifølge <i>forældrene</i> er vigtige at samarbejde om.</p>	<p>Nævn tre konkrete ting, som er vigtige at samarbejde med forældre om.</p>	<p>Hvilke udfordringer har vi på vores skole, og hvordan bliver forældrene inddraget i løsning af disse?</p>	<p>Hvilke succeser har vi haft i løbet af de sidste år på vores skole, og hvordan har forældrene haft mulighed for at opleve eller være en del af disse?</p>
<p>Til skole-hjem-samtaler bringer jeg ofte følgende emner på banen? Er der andre emner, der også kunne være relevante?</p>	<p>Til skole-hjem-samtaler er forældrene typisk mest optagede af ...?</p>	<p>Når forældre tager kontakt til mig, så er det typisk, fordi ...?</p>	<p>Når jeg tager kontakt til forældre, så er det typisk, fordi ...? Er der evt. andre tilfælde, hvor det også ville være relevant at inddrage forældre?</p>